

Išmanusis administravimas

Sparčiai tobulėjančios informacinės technologijos ir kompiuterizuojami verslo procesai lemia pokyčius ir valstybės įstaigose. Neišvengiamai elektroninė banga vis dažniau paliečia ir mokesčių administravimą. Su nerimu priimtas kaip naujovė šiandien jau nieko nebestebina elektroninis mokesčių deklaravimas. Įprastas atrodo ir mokesčių mokėtojų konsultavimas elektroniniu būdu, skaitmeninis asistentas ar išmaniosios programėlės. Elektroniniai procesai skverbiasi ir į mokesčių mokėtojų kontrolės procesą.

Dar visai neseniai Valstybinė mokesčių inspekcija (VMI) pristatė pastaruoju metu daug komentarų sulaukiančią išmaniąją mokesčių administravimo sistemą (i.MAS), padedančią teikti elektronines paslaugas mokesčių mokėtojams ir efektyviau valdyti mokesčių administravimo rizikas.

Natūralu, kad į šias permainas verslas reaguoja gana jautriai, nes tai pirmiausia asocijuojasi su didesnėmis išlaidomis dėl naujų informacinių sistemų diegimo ar esamų atnaujinimo. Toks nerimas, žinoma, pagrįstas. Visgi, vertinant galutinę rezultatą, jeigu planuojama įdiegti sistema funkcionuos efektyviai, nebus dubliuojami elektroniniai ir popieriniai procesai, nebus stringančių ar neveikiančių funkcijų, verslas ilguoju laikotarpiu turėtų pajusti sumažėjusias savo darbuotojų laiko, skirto mokesčiams administruoti, sąnaudas. Ateityje tai turėtų tapti įprastu procesu. Šiuo metu svarbus pasiruošimas naujovėms, aiškūs VMI reikalavimai ir jokių staigmenų.

Lietuvoje jau keičiami teisės aktai, susiję su i.MAS įgyvendinimu, todėl įmonės pradeda ruošti būsimiems pokyčiams, aktyviai seka naujienas ir planuoja būsimas išlaidas.

Šiomet „Deloitte“ atliktos apklausos duomenimis, pasaulyje išmanusis mokesčių administravimas nėra naujovė. Pastebima bendra įvairių valstybių iniciatyva verslą kontroliuoti realiuoju laiku arba periodiškai, o ne praėjus keleriems metams po atliktų operacijų. Tai padeda pasiekti naujausios technologijos ir išmaniojo mokesčių administravimo sprendimai.

Įprastus kasos aparatus keičia elektroniniai, leidžiantys mokesčių administratoriams prie jų prisijungti nuotoliniu būdu realiuoju laiku arba reguliariai jiems siunčiantys pardavimo duomenis. Pavyzdžiui, Austrijoje kasos aparatuose įdiegtos informacinės

„Deloitte“ partnerė

Pastebima bendra įvairių valstybių iniciatyva verslą kontroliuoti realiuoju laiku arba periodiškai, o ne praėjus keleriems metams po atliktų operacijų.

sistemos, prie kurių prieigą mokesčių administratorius turi nuotoliniu būdu. Bosnijoje ir Hercegovinoje kasos aparatai per GPS prijungti prie mokesčių administratoriaus informacinės sistemos ir periodiškai siunčiamos pardavimo ataskaitos.

Vengrijos mokesčių mokėtojai gali pasirinkti naudoti internetinius kasos aparatus arba kas mėnesį teikti pardavimo per kasos aparatus duomenis, pildydami specialią formą. Taip stebimi mokesčių mokėtojų pardavimo per kasos aparatus pokyčiai, pavyzdžiui, sumažėjęs pardavimas tam tikrais laikotarpiais, kurie iš pirmo žvilgsnio nėra pateisinami rinkos pokyčiais ar sezoniškumu, taip pat tikrinami mokesčių mokėtojai, kurių pardavimas neatitinka kitų panašių įmonių tendencijų.

Tobulinamos ir pridėtinės vertės mokesčio (PVM) deklaracijos. Dažniausiai PVM deklaracijos papildomos pardavimo ir (ar) pirkimo sąskaitų faktūrų duomenimis, kurie leidžia mokesčių administratoriams patikrinti PVM deklaracijų duomenų teisingumą, atlikti kryžminius pirkėjų ir pardavėjų deklaruočių tų pačių sąskaitų faktūrų duomenis.

Naujovės neaplenkė ir krovinių gabenimą patvirtinančių dokumentų (važtaraščių) išrašymo proceso. Pavyzdžiui, Brazilijoje jie negali būti išrašomi, kol mokesčių administratoriui nepateikiama sąskaita faktūra.

Lietuvos atvejis unikalus tuo, kad vienu metu paliečiamos įvairios sritys: PVM sąskaitų faktūrų ir važtaraščių elektroninis teikimas VMI, elektroniniai kasos aparatai, nuotolinės apskaitos paslaugos, elektroninis apskaitos duomenų teikimas VMI. Pereinama prie mokesčių mokėtojų kontrolės realiuoju laiku.

Sparčiai aktyvėjančias išmaniojo mokesčių administravimo iniciatyvas skatina ir tarptautinių bendrijų ar organizacijų rekomendacijos. Ekonominio bendradarbiavimo ir prekybos organizacija yra išleidusi keletą tarptautinių rekomendacijų, aktyviai dalyvauja tobulinant skirtingų šalių mokesčių administratorių informacijos apsikeitimą, pažabojant agresyvų mokesčių planavimą. Taigi, šiuolaikinis išmanusis mokesčių administravimas visų pirma yra elektroninis, kompiuterizuotas, automatizuotas procesas, sukuriantis elektronines paslaugas mokesčių mokėtojams ir efektyvius kontrolės mechanizmus mokesčių administratoriui. ■